

Rudolf Põldmäe uurimused eesti kultuuri- ja muusikaloo teemadel on haaravad ja põnevad nagu seiklusjutud.

Erakogu

Eestlane Rudolf Põldmäe

Servapidi kadrinalast Rudolf Põldmäed, kelle sünnist möödus hiljuti sajand, tuntakse eelkõige kirjandus- ja rahvaluuleteadlasena. Aga muusika alal oli ta mõnestki teadlasest teadlasem.

Anne Peäske
toimetus@virumaateataja.ee

Kõiksugu tarkuse- ja vanasõnad ning aforismid, uueaegsetest elusuhtumistest rääkimata, trügivad meie mõtteviisi ikka rohkem homsesse ja ülehomsesse. Ega sel mõtteviisil midugi midagi häda pole, aga häda tuleb siis, kui alustame tulevikumõteteid alates tänasest päevast ja nii edasi.

Tark oleks hoopis istuda enne homset maha ja mõelda, mis oli üleile ja üldse tunamullu.

Muusikaloolised seiklusjutud

Selleks, et ei oleks helgete tulevikulootuste hävimist ainult seepärast, et ei teata, kuidas siin päikese all nii sisult kui vormilt kõik on juba olnud ja muutunud, on vaid aeg.

Möödunud aastal ilmus Ea Janseni paks ja põhjalik raamat "Eestlane muutub ajas". Oma röömuks leidisin, et kultuuri osas toetus ta pea kõige enam Rudolf Põldmäe raamatutele ja artiklitele. Ju ta

oli selles ülipõhjalikus mehes väga kindel.

Rudolf Põldmäe oli ametlikult võttes kirjandus- ja rahvaluuleteadlane. Mitteametlikult oli ta ka muusikateadlane. Teadlasem mitmestki tuntud niimest, kes on eesti muusikaloo titepõlve uurinud.

Teadlasem sellepoolest, et segamata sellesse üpris segasesse algusesse isiklike emotsioonide, annab ta mõistvale lugejale selge pildi, kes oli kes esimeste laulupidude tegemistes-toimetamistes ja kelle poolest oleks võinud laulupeod olemata olla.

Ta annab pildi vennastekoguduse liikumisest, mis suuresti meie kirjaoskusliku muusikakultuuri ja pillimängu aluseks on ja mida läbi aegade ikka pahha-pahaks liikumiseks arvatud. Eriti eelmise vabariigi ajal, mil ta oma töö kirjutas ja tollased noored vihased mehed kõige vastu olid, mis seotud sõnaga "saksa".

Tõelise teadlasena on iga tema töö lõputult täis viiteid faktidele ning täpseid tsiteeringuid.

"Jääb üle lihtsalt imetleda meest, kes vangi himbraske metsa- ja turbarabatöö järel leidis jaksu ja vaimujõudu õhtul laagris kirjutada töid eesti rahvaluulest ja kultuurist."

Anne Peäske

Päris telgitagusteks on jäänud aga tema enese teatritegemed, dramatiseeringud ja lavastamised aastatel 1945-1956 Siberi vangilaagrites ja asumi-

ELU JA TÖÖ

- Rudolf Põldmäe (27. II 1908 - 7. II 1988)
- Lõpetas 1935 Tartu ülikooli eesti keele, kirjanduse ja rahvaluule alal.
- Kirjandus- ja rahvaluuleteadlane (mag phil 1940, filoloogikandidaat 1959).
- Töötas 1935-40 Eesti rahvaluule arhiivis, 1940-1944 ja 1956-1962 Kreutzwaldi-nimelises kirjandusmuuseumis, 1962-1979 ENSV TA keele- ja kirjanduse instituudis.
- Oli 1945 poliitilistel põhjustel vangis ja 1950-1956 asumisel, rehabiliteeriti 1958.
- Kogunud umbes 10 000 lehekülge rahvaluulet.
- Käsitlenud eesti vanemat kirjandus- ja kultuurilugu ning eesti vennastekoguduse kirjandust.
- Uurimused: "Koidula teater" (1962), "Esimene Eesti üldlaulupidu 1869" (1969), "Kaks laulupidu" (1976), "Vanemuise Selts ja teater 1865-1880" (1978), "C. R. Jakobsoni teedest ja töödest" (1985, Juhan Smuuli preemia 1986), "Noor Hurt" (1988); artiklilogud: "Kirjamehi mitmes mõodus" (1973) ja "Kultuuriloolisi vahelugemisi" (1979).
- Aino Undla-Põldmäe abikaasa, Alo, Jaagu ja Mare Põldmäe isa.

sel. Vanglates, muidugi mõista, ei tulnud lavastamised kõne alla, küll aga hiljem asumisel.

Seal asutas ta eestlaste tantuseteatri, kus trupil - ime küll - eesti rahvariidedki üll.

Jääb üle lihtsalt imetleda meest, kes vangi himbraske metsa- ja turbarabatöö järel leidis jaksu ja vaimujõudu õhtul laagris kirjutada töid eesti rahvaluulest ja kultuurist, omamata seal mingeid allikmaterjale. Ju oli see kõik tal peas juba enne olemas.

Hoolimata sellest, et neid töid muidugi-teadagi Eestis sel ajal ei avaldatud (kuigi ta need Eestisse saatis), aitas see nii tema kui vanglakaaslastel jääda eestlaseks ja inimeseks.

Hingelt ja vaimult küll tart-

lane, oli Rudolf Põldmäe tihe-dalt seotud Virumaaga, täpsemalt Kadrinaga.

Kadrinast kosis ta oma elu- ja mõttekaaslaste Aino Undla-Põldmäe, Kadrina Haridusseltsi asutaja ja juhi ning tuntud kultuuritegelase Aleksander Krimmi tütre.

Fassaadi taga

Selle Kadrina keskuses asu- va maja fassaadi taga, mis kannab mõlema Põldmäe nimetahvli, on sündinud ilmselt palju asju, mis praegu aitavad meid tagasi vaadata ja edasi minna, mitte jääda kõlkuma vaid tänas- sesse päeva.

Huvitav, kas Rudolf Põldmäe elus oli mõni päev, mida ei saa tegusaks nimetada?